

สักวาบอกรบ เจลิบพระเกียรดี

ประยัต เถษม

การเล่นสักวา เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานของผู้รักกาพย์กลอน ที่นัดรวมสังสรรค์สโมสรกันในวันสำคัญๆ และบรรยายภาคชวนให้อุบายเล่นกลอน เช่น ช่วงเดือนสิบสองบ้านของดั่ง หึงชายพายเรือเพื่อท่องเที่ยวชมกระทง และคงเป็นโอกาสของชายหนุ่มที่จะประลองฝีปากเกี้ยวสาว แกล้งยั่วเย้าด้วยสักวาส่งไปสวนสากก็เป็นได้ ได้ตอบด้วยสักวา และเห็นว่าการเล่นแบบนี้สนุกดี จึงมีการเล่นต่อเนื่องกันมา สักวารุ่งเรื่องยิ่งในช่วงต้นรัตนโกสินทร์

ภายหลังที่การคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญ คนหันมาใช้ถนน แทนคลอง การเล่นสักวาในเรือก็หายไป ย้ายสถานที่ขึ้นบนเวที และเปลี่ยนเรื่องจากที่ร้องเกี้ยวกัน เพิ่มความมั่นในอารมณ์ให้สมบูรณ์ ก็นำเรื่องในวรรณคดีมาประยุกต์ เดิมสี่ต้นโหล่นๆ ด้วยเปลี่ยนเค้าเรื่องให้เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์บ้านเมือง พอประเพณีอารมณ์ขึ้นของคนยุคใหม่ได้บ้าง และกำหนดให้นักกลอนแต่ละคนเป็นตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง และแสดงบทบาทที่กำหนดให้นั้น และคงเล่นกันเรื่อยๆ อย่างนั้นมานาน ภายหลังจึงนำดนตรีมโหรีประสมร้องส่ง ทัดให้ได้อรรถรสเพิ่มขึ้นต่อมาก็คงคิดนำสักวามาตีบท ตามที่ร้องสด ทำให้มีนาฏการเพิ่มขึ้นทำให้ผู้ชมผู้ฟังได้ทั้งอรรถรสในบทกลอน ความอ่อนหวานไพเราะในเสียงขับขานอ้อสร้อย และความนุ่มนวลอ่อนช้อยในท่ารำ ทำให้สักวาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ ๕๐ สถาบันวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๑๓ นครศรีธรรมราช ร่วมกับ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช และนักกลอนกลุ่มนาคร จิตรายกักรโทรทัศน์ สักวาบอกรบเจลิบพระเกียรดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนท้าวมะลิวิราชว่าความ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสอันเป็นมหามงคลยิ่งนี้ เผยแพร่ออกอากาศไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๙

เพื่อเป็นการบันทึกกิจกรรมในครั้งนั้น จึงใคร่ขอนำสักวาบอกรบดังกล่าวมาเล่าสู่กันฟัง

สักวาทรงเครื่องเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ท้าวมาลี
วราชว่าความเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู ของ อาจารย์
จิรวรรณ แก้วพรหม ดังนี้

สักวาไหว้บดินทร์ ปีนสยาม

ถวายความจงรักภักดีสนอง

สำนึกในพระกรุณาที่บำครอง

ได้รับฉัตรแผ่นดินทองแผ่นดินธรรม

ไหว้ครูบาอาจารย์ทุกท่านสอน

ไหว้ครูกลอนครุคุณตรีที่คมขำ

ไหว้ครูเพลงครูละครครูพื่อนรำ

มาน้อมนำสักวาว่าดีเอย

จบอ่านสักวา นักร้องของวิทยาลัยนาฏศิลป์
ผลัดกันร้องส่งประกอบด้วยอาจารย์ตีวงค์ ตั้งสกุล
อาจารย์กิตติมา กองมะลิกันแก้ว อาจารย์พรพิมล
พรหมนิล และเมื่อจบเพลง อาจารย์สายใจ ตระกูล
สันติ ก็เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ของการเล่นสักวา
บอกรบในครั้งนี่

สักวาภาวนาภิเษก

ผีปากเอกร่วมฉลองกรรณภาษา

รำรำร้องร้อยรักด้วยสักวา

บอกรบมาโดยสาวหนุ่มกลุ่มนาค

รามเกียรติ์วรรณคดีเมืองเรื่องใหญ่ยาว

จับตอนท้าวมาลีตีความสอน

ซึ่งถูกผิดเห็นกันมีล้นคลอน

แล้วถึงตอนหัวหน้าวงส่งตัวเอย

เนื้อเรื่องตอนท้าวมาลีวราชว่าความ ในตอนที่นำ
มาเล่นจับตอนที่ทศกัณฐ์ท้อแท้ต่อการทำศึกกับพระราม
เพราะพยายามเท่าไร ก็แพ้พ่ายมาถูกรอบ สูญเสีย
ญาติวงศ์พงศาค่ายชีไปหลายคน ทนทำต่อไปภัยจะมาถึง
ตัวเข้าสักวันหนึ่ง จึงคิดถึงท้าวมาลีวราช ผู้ทรงธรรม
และมีวาจาสิทธิ์

"แม้มันเธอสาปสันใครไม่คลาดเคลื่อน

ก็เป็นเหมือนวาจาประกาศิต

แต่พระองค์ทรงธรรมทศพิธ

จำจะคิดผ่อนผันด้วยปัญญา"

ทศกัณฐ์มอบให้หลานสองคน คือ นนยวิกและ
วายุเวก ไปเฝ้าท้าวมาลีวราช และเพ็ดทูล เรื่องพระราม
มาทำศึกประชิดลงกา พยายามใส่ความ รามลักษมณ์
ให้หนักหนาและทูลเชิญเสด็จมาช่วยกู้บุรี ท้าวมาลีวราช
ผู้สละราชบังลังก์ ออกบำเพ็ญพรตอยู่ป่าหิมพานต์
ก็รับจะมาพิพากษาความให้ โดยเสด็จมาประทับอยู่

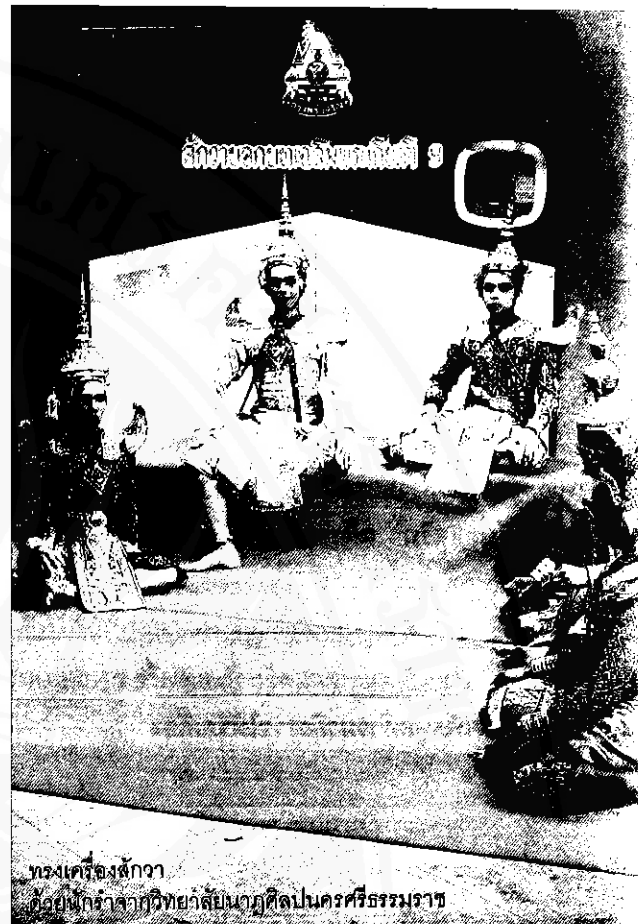
นักสักวาวงนาค
อ.สมใจ สมคิด อ.จรัญ
อินทมุสิก อ.สายใจ
ตระกูลสันติ อ.จิรวรรณ
แก้วพรหม อ.บุญเสริม
แก้วพรหม และอ.ศิลป์ชัย
สุหลง

นอกเมืองและให้ทศกัณฐ์ผู้เป็นฝ่ายโจทก์ให้ปากคำก่อน
 หลังจากนั้นให้พระรามพระลักษมณ์ ในฐานะจำเลย
 ให้ปากคำตามสมควร และเชิญสี่ดาคนกลางมาไต่สวน
 เป็นลำดับถัดไป และเพื่อให้เกิดความเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น
 ท้าวมาลีวราช จัดขอให้เทวดาผู้พิทักษ์รักษาอยู่เขตนั้น
 ชี้แจงเพิ่มเติม และตัดสินพิพากษา ผลการเจรจาเป็นไป
 ตามความในเรื่องรามเกียรติ์อยู่แล้ว นักสักวาจะนำ
 แนวทางมาร้องเล่นไม่เป็นไปตามเรื่องเดิม ด้วยมาแต่ง
 เสริมบรรยากาศเหตุการณ์บ้านเมืองเข้าไปในการเล่น
 สักวาครั้งนี้ อาจารย์บุญเสริม แก้วพรหม หัวหน้านาง
 แจกบทให้นักกลอนเป็นตัวละคร คนละตัวดังนี้

สักวาเล่นเรื่องรามเกียรติ์

ให้แบบเนียนในแง่กระแสด่า
 มาลีวราชว่าความตามเรื่องราว
 ที่ไฉฉาวควาคังทั้งลγκα
 ให้จรัญ อินทมุสิก ตามกำหนด
 นั้นรับบทเป็นพระรามงามสง่า
 สายใจ ตระกูลสันติ จับตีตรา
 เป็นดาวเรืองสีดา ยุพาพงศ์
 ท้าวมาลีวราชผู้เป็นใหญ่
 แจกบทกับศิลปินชัย สุนหลง หลง
 ทศกัณฐ์ทศพัทตร์เป็นยักษ์รัง
 สมใจ จงสมคิดประดิษฐ์ประเดิม
 ให้จิวรรณ แก้วพรหม สมปรารถนา
 รับบทเป็นเทวดาอย่าเหนอเหนิม
 นนยวิภาเวญผู้ต่อเติม
 ให้บุญเสริม แก้วพรหม คือผมเอย

ปัญหาสำคัญอยู่ที่พระรามพระลักษมณ์ ต้องเดิน
 ป่า ๑๔ ปี เพื่อเปิดโอกาสให้พระพรต ได้ครองเมือง
 ตามคำขอของพระนางไทยเกษี แม่ของพระพรต โดยมี
 สีดา ซึ่งพระรามได้มาโดยยกศรได้สำเร็จ ทั้งหมดอยู่ป่า
 ที่ใกล้แม่น้ำ โคทาวารี อย่างมีสุข แต่ในที่สุด ทศกัณฐ์
 ก็มาลักพาสีดาไป พระรามจึงตามไปแย่งนางคืนมา
 ปัญหาอยู่ที่ทศกัณฐ์ ไม่ยอมคืนให้ จึงเกิดเรื่องใหญ่ขึ้น

ทรงเครื่องสักวา
 โดยนักราจากวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช

อาจารย์จรัญ อินทมุสิก ได้แสดงบทพระรามไว้ดังนี้

สักวาพระรามตามอภิปราย
 มาดมันหมายสร้างธรรมตามวิถี
 เหตุตามนางสีดาไชรวี
 ด้วยยักษ์ยี่สิบสร้างเรื่องชั่วมั่วอบาย
 กลุ่มสิบหกอีกเทิดไทมาหลอกล้อ
 บั่นเรื่อง ล.ป.ก. จะเสียหาย
 ของจริงเกาะเสม็ดและหนองคาย
 ถึงแผลร้าย ปีปีซี ผีแตกเอย

เพราะถูกยื่นญัตติดังกล่าว ทศกัณฐ์กลัวเรื่องจะ
 อื้อฉาวไปกันใหญ่ จึงจำใจต้องไปหาท้าวมาลีวราช
 หวังจะให้ตัดสินคดีความให้ ทั้งๆที่รู้ว่าท่านสละสมบัติ
 ตัดกิเลส สละเพศเป็นพรหมณ์ผู้ทรงพรตแล้วก็ตาม
 ความต่อนี้ อาจารย์ศิลปินชัย สุนหลง ผู้รับบทท้าวมาลี
 วราช ก็บ่นรำพึงรำพันตามประสาว่าดังนี้

สักวาทำวมาลีแสนวิตก
ให้อัดอั้นตันอกเป็นหนักหนา
ปรับแต่งบ้านพรังเพริดก่อนเปิดสภา
กลับถูกเยาะเย้ยว่าบ่อนไก่อชน
เราหรือคือประธานเอื้อทรงธรรม
คิดผ่นผ่นซ้อคดีที่สืบสน
แก้ปัญหาไว้วางใจให้แยบยล
เพื่อรู้พันคำยังมีศักดิ์เอย

นวนิยายวายุเวกหลานทศกัณฐ์ ผู้รับอาสาไป
กราบทูลความทำวมาลีวราช โดยความสามารถของ
อาจารย์บุญเสริม แก้วพรหม ผู้รับบทนี้ ก็ชี้แจงแก่
ทำวมาลีวราช ดังนี้

สักวานนวนิยายวายุเวก
ปากเป็นเอกเสกแสงรั้ง บั้นแต่งเรื่อง
เพ็ดทูลทำวมาลีวราชให้ชัดเคื่อง
ตามบัญชาต่อเนืองเจ้าเมืองมาร
ว่าพระรามมาแกล้งแสดงตัว
อ้างเป็นผัวสีดา ทำว่าชาน
มาใส่ร้ายทศพัทตร์ว่ายักษ์พาล
คิดรุกราน บี บี ซี ไม่มีเอย

หลังจากนวนิยายวายุเวกได้มาทูลเชิญให้ไปว่า
ความแล้ว ทำวมาลีวราชก็เสด็จไปตามทำาเชิญ และ
ประทับอยู่สนามหน้าเมือง สั่งให้ทศกัณฐ์มาเบิกความ
ตามที่ฟ้องร้องทันที อาจารย์สมใจ สมคิด ผู้ทำหน้าที่
ทศกัณฐ์ได้สนทนแบบเนียน เขียนบทสักวา ฟ้องพระราม
ว่า

สักวาทศกัณฐ์ยักษ์พันธุ์เดียว
ยุ่งเรื่องเมียเรื่องบ้านเมืองจนเคื่องชุ่น
เรื่องชมพู่เรื่องผัดกพาซุลมุน
กลุ่มเทิดไท่ก็ว่าวุ่นคอยหนุนแขง
อันสีดาข้าพบนางที่กลางป่า
รัฐสภาไว้วางใจไซ้เข้าแยง
ไม่เกี่ยวกับสัญชาติอาจเปลี่ยนแปลง
พวกรามลักษมณ์หาเรื่องแกล้งมาแยงเอย

คำฟ้องของทศกัณฐ์ ทำให้ทำวมาลีวราชหนักใจ
ว่าทำไมหลานของอชบาลเพื่อนเราจึงเป็นเช่นนั้นไปได้
ไม่น่าเชื่อจึงให้ไปเชื่อเชิญพระรามมาแก้ข้อกล่าวหา
อาจารย์จรัญ อินทมุสิก คำนึงอีกก็อยากจะทำต่อว่า
ทศกัณฐ์ อยู่เป็นกำลังจึงตั้งใจร้ายสักวามา ดังนี้

สร้างสี่ตันบรรยาภาค
ด้วยนักร้อง-นักดนตรี วง
วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรี
ธรรมราช

สักราพระรามตามใกล้ชิด

สายโลหิตดอกแก้วแนวผสม
 มงกุฎดอกส้มคนนิยม
 ล้วนรักชมแนวตลาดไม่ขาดแคลน
 การเดินป่าตามนางไซสร้างเรื่อง
 ด้วยเกี่ยวเนื่องสีดาข้าหวงแหน
 ชมฟูฝักขัดเคืองเพราะแย่งแฟน
 ความโกรธแค้นไม่เคยมีมาลีเอย

ที่รามลักษมณ์ให้การนั้นถูกต้อง
 ถ้าปกป้องทศกัณฐ์ต้องหวนต้องไหว
 เรื่องภาพพจน์รัฐบาลจะอย่างไร
 จะล้างไฟหรือยุบสภาอย่างไร

ท้าวมาลีราชฟังความทั้งสองข้าง ต่างคนต่างดี
 ไม่มีข้อเสียหาย จึงยังสรุปไม่ได้ด้วยเสมอกัน คงจะต้อง
 ถึงขั้นให้คนที่สาม คือ สีดา มาอธิบายความตามจริง ซึ่ง
 สีดาก็มีอาจนึ่งสงบจิตใจได้ ด้วยจะได้ใกล้สามี จึงชวน
 อาริษฏา ไปเฝ้าท้าวมาลีราช และเล่าความตามจริง
 ให้ฟัง ดังที่ สายใจ ตระกูลสันติ ได้ว่าไว้ในสักรา

ฟังความเสียงข้างมากแล้ว สรุปได้เลยว่า ฝ่าย
 รามลักษมณ์ เป็นฝ่ายถูกต้องและเมื่อเป็นเช่นนั้น
 ทศกัณฐ์ก็ยอมเสียหน้าเป็นธรรมดา จุดสำหรับลงทุน
 ไปเชิญ ท้าวมาลีราชมาหวังว่าจะแก้ปัญหาให้ตน
 กลับทำให้ปั่นป่วนไปกว่าเดิม อาจารย์สมใจ สมคิด จึง
 เริ่มบทสักรา ตัดพ้อต่อว่าการตัดสินคดีว่าดังนี้

สักราสีดามาถึงศาล
 คำให้การไม่รวนเรเสนาหา
 องค์พระรามแน่ชัดภักษดา
 มวลประชารู้เห็นเป็นพลัง
 ถึงจะตายเกิดใหม่ในที่ชาติ
 ก็มีอาจเปลี่ยนไปในห้วงหวัง
 รัฐมนตรีกระทรวงไหนไม่พับฟัง
 ด้วยเหนียวรั้งด้วยรักภักดีเอย

เบิกความจากสามเสียง ท้าวมาลีราชก็เอนเอียง
 ไปข้างพระรามมาก แต่หากตัดสินไป อาจจะทำให้
 ทศกัณฐ์หลานรักปักษ์ใจคิดว่าไม่รักหลาน จึงหวังจะให้
 ท้าวโลกบาลเทวดาผู้รักษาอยู่ถิ่นนี้มาให้การชี้ขาด อีก
 สักรั้งอาจารย์จิววรรณ แก้วพรหม ผู้นิยมในความ
 บริสุทธิ์ของพระรามอยู่แล้ว ยอมเล่นบทเทวดา สำนวญ
 โพลเทวามาแจ้งท้าวมาลีราช ดังความในสักรา

สักราเทพเทวัญอยู่ชั้นฟ้า
 ให้ร้อนรุ่มกุ่มอุราทุกท่าทุกที
 จำต้องเปิดตัวแจ้งแถลงคดี
 ว่าเรื่องนี้มีลบลมคมนอกคกมใน

ผศ.ประยัต เกษม จากสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช-
ผู้ประสานเรื่อง และ อาจารย์จากวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรี
ธรรมราช ผู้คอยกำกับลีลาของนักร้อง

สักวาทศกัณฐ์วันในอก

ตัดสินใจให้รามนั่นมันไม่ลม
เรื่องการคลัง บีบีซี ที่ระทม
บรรหารบุรียังไม่ล้มจมกระบวน
เมื่อลูกเต้าเผ่าพงศ์พวกสหาย
ถูกรามลักขมณเฑาะตายต้องสอบสวน
เก้าอี้สีดานายกยังนุ่มนวล
จะมาแย่งไม่สมควรนะชวนเอ๋ย

ท้าวมาลีวราชเห็นทศกัณฐ์ปั้นหน้าไม่พอใจใน
คำตัดสินใจ และตีรวนอีกต่างหาก นอกจากที่หลานคนนี้
ไม่ได้ตั้งใจแล้ว ยังทำให้สภาพันไหวไปด้วย อาจารย์
ศิลป์ชัย สุหลง เลยช่วยเล่นสักวาเปิดคำพิพากษา
ก่อนกลับป่าหิมพานต์ ดังนี้

สักวาท้าวมาลี ชี้อ้ออก

หลานแกต่างไม่ตกตามกล่าวหา
ซินป่ล้อยไปคงต้องตายในสภา
จำรักษ์หน้ารักษาตำแหน่งแห่งพรรคพงศ์

กล่าวออกอ่อน อ้อยสร้อย น้อยใจนัก
ที่พวกพลรามลักขมณเฑาะจนหลง
เปิดต่อไปกลัวหลงจู๋ยู่ทั้งองค์
รีบตกลงปิดสภาพันหน้าเอ๋ย

ในที่สุดของการเล่นสักวาบอภบทเฉลิม
พระเกียรติ เรื่องรามเกียรติ์ ตอน ท้าวมาลีวราช
ว่าความ ก็จำเป็นต้องยุติตามกระบวนความ และตาม
กำหนดแห่งเวลาอาจารย์บุญเสริม แก้วพรหม ปิดท้าย
ด้วยบทลา ดังนี้

สักวาลาจากไม่อย่ากเอ๋ย
คงคิดถึงจ้งเลยไม่เห็นหน้า
แต่ถึงตัวจะจากไปจนไกลตา
ก็รู้ว่าหัวใจเราใกล้กัน
ใจแห่งความจงรักภักดีสนอง
แห่งพสกทั้งผองไม่แมกผัน
สักวาลาวงอภิวันท์ *
ถวายให้จอมราชันมั่นคงเอ๋ย